

„Edinost“ izhaja vsako drugo in četrto sabota vsakega meseca in velja za Trst vse leto gl. 2 kr.— zunaj Trstu po pošti vse leto 2 „ 40 „ „ „ polu leta „ 20 „ „ „ „ četrto „ „ 70

Za oznanila, kakor tudi za „poslanice“ se plačuje za navadne trijetne vrste:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 " " " " 2 krat
6 " " " " 3 krat
Za večje črke po prostoru.

EDINOST

Posamezne številke se dobivajo po 7 kr. v tabakarnah v Trstu pri pošti, pod obokom tik Kalistrove hiše, na Belvederu pri g. Bertolina, v okolici: Na Opčinah v loteriji, na Proseku pri g. Gorjupu, v Barkoli pri g. Ani Takan in v Bazovici pri Ani Tuš, v Skednji pri Fr. Sanein M. Magdalen žg. J. Ježu. Naročnina in vsa pisma naj se pošiljajo uredništvu v Trstu.

Via Ponte nuovo N.° 1—1080.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V ednosti je moč“.

Poziv.

Odbor političnega društva za Primorsko je sklenol v seji 18. t. m. volilne shode po tržaški okolici, ki bodo :

V Skednji v nedeljo 2. marcija po predpoldanskem cerkvenem opraviu v tamošnji šoli za I. okraj, popoldne istega dne za II. okraj po popoldanskem cerkvenem opraviu, pri Lovcu v g. Jurjevej hiši zraven Revoltelove kapele.

V nedeljo 9. marcija za III. in IV. okraj v rojanskej čitalnici popoldne ob 3. uri.

V nedeljo 16. marcija za V. in VI.
okraj na Proseku pri g. Nabergoju.

Volilci tržaške okolice, potrudite se k volilnim shodom, da se tam določi natajko, katerega boste v mestni in deželni zbor volili, da se nam ne vrine ptujec, kateri za našo okolico nema srca, ampak bi le zato voljen bil, da vzame sedež domačinu in da bi lažje pollaščevali in gospodarili z okoliškim denarjem po svoje, kakor se je to doslej godilo. Možje! vdeležite se v velikem številu, vabite svoje sosede in prijatelje in delajte mej volilci na to, da se nedadé oslepariti od sladkih besed naših nasprotnikov. Delajmo složno in možato, pokažimo, da naš narod, katerega posebno nasprotniki črtijo, lahko sam gospodari, da mu ni potreba ptujih kukavic.

V Trstu dne 21. februarja 1879.

ODBOR.

Učiteljske kukavice v sosednji Kranjski.

V sosednji Kranjski je docvetelo re-negatstvo do vrhunca in prav oni, ki so poklicani, braniti narodne mladike strupene nemčurske mlake, pospešujejo to, nekteri za srebernike, drugi iz gole neumnosti, in tretjim je to lestva v višja skladišča izdajstva, da zadovoljujejo sramotne nepravilne svoje komandaše, ki jim kažejo košček kruha iz ptuje moke.

Duševna bolezen izdajstva razsaja posebno na Notranjskem, zbrala si je za glavni stan postojnski okraj z nemčurskim gnezd-
dom Postojna. Ne mislimo tu vseh sploh, znano nam je, da je mej plažo in smetemi
tudi dobro zrno.

Znana azijska kuga prihaja vedno le iz Azije, kruhoborstvo, klečeplaztvo spremljano z brezznačajnostjo, prihaja pa iz bele Ljubljane, kjer je v glavnem stabu osobje kakor Sima, vitez Gariboldi in drugi renegatje, ker jim vladno solnce sije, ko pa meglo predero solnčni žarki, da bodo sijali na pravične i krivične, staja se nemčurski led, ki obdaja slovensko zemljo.

Renegatje v kranjskem učiteljstvu začno pojemati, zima se spremeni v spomlad in za njo pride tudi poletje.

O izdajice! kliča slovenska viša z Nanosa, vi spridujete lastne sinove, živite ob domačem hruhu, teptate narodne svetinje, tužne vam majke, ki so vas slovenskim mlekom dojile! Ko preko Pivke koraka izdajice, najezi se potok in v skipelih valovih se bere: Izmeček narodne družbe, član „zweigvereina“, skoči v moje naročje, da te ponesem v podzemeljske hramove k Plutonu in obvarujem sinove Slave tvojih strupenih in okuženih načel. Thuma, to je čudno ime, v slovarjih ga ni, le neki orientalski leksikon zaznamova na 99. strani starodavno ime nekega „hodža“, to je mahomedanskega ljudskega učitelja, kateri je uže dalje, nego je Dežman, bil tam v Meki.

Ta hodža je imel konja, ker je pa slama imela večjo veljavo v njegovih očeh, nego seno, krmil je konja se slamo. Da je pa konj slamo rad jedel, kupil je zelene velike naočnike ter jih konju vselej na glavo navezal, kadar je slamo jedel, da je videl zeleno. — Ne čudi se, dragi bralec tej priliki, v „zweigvereinu“ so modre glave ker turški Sultan je precej po podpisu miru z Rusijo zaukazal svojemu velikemu vezirju, da ima poklicati za organizacijo šol, kranjski „Lehrerverein“ z „zweigvereinom“ vred v Macedonijo, da bodo Turkom podajali kulturo v zelenih naočnikih ter rešili Turško.

Srečna sosednja Kranjska, da imaš na krasoviti svoji zemlji tak izrod kukavic, katerih mogočnost še celo čez mejo sega v Istro do Materije in celo na obrežje sinje Adrije v Dolino *L. Schulzeitung*, koran mame-lukom na Kranjskem, vsiljuje se uže v deželo, kjer so učitelji pošteni in ne hre-pene po *deutsche kultur*, tam ne pride v cve-tje, če prav lahonstvo nad poštenjaki na-rodnega učiteljstva svojo torturo razprostira v polnej meri.

Postojnski okraj, kedaj te obsveti luč zavedenja svoje narodnosti? koliko časa bo-
de strupilo učiteljstvo slovenske sinove in
izrivalo materimščino iz narodnih šol? Ke-
daj bode švigal blisk pravice nad Simovci
in Thumovci? krotka zemlja, ki nosi tak
izrod, krotek je Nanos, da ne pošlje z svo-
je višine apnene toče.

Ubogi kmet ob Pivki, za krvave tvoje žulje trpincijo te kukavice tvoje sinove s ptujščino, vrzi lupinje z oči, poglej v bodočnost, ki se smeje potomcem, a to le, ako se bodo Slovenije sinovi v domačem jeziku gojili, ne pa v ptujem.

Sosednja Kranjska ima v svoji sredi precej narodnih učiteljev, pošteni in ponosni na svoj narod; Te kliče narod, naj trga-
jo kukavicam raz začrnelega obraza krinke,
naj pokažejo svetu izdajice s tablico na
prsih: *Evo sinove lastnega naroda, ki so se
izneverili lastni materi, katero bijejo v obraz,
tu jemljete izgled Slovenci, narod jih obsojuje.*

Ne strmi, narod naš, ako objedajo
gosenice slovansko lipo, zre na jug, od vs-
hoda se žari, od tam vzide solnce ter otaja
led, ki pokriva še mnogo trdnovratnih src.

Ne reii, dragi čitatelj, da je naše politikovanje prazno, znamenja časa so tu, ta so naznanaovalci boljše dobe, zlate prihodnosti. Nevredneži v službi za grižljaj kruha, za svitli srebernik, za križec na prsih, ti le ovirajo svetovna kolesa, katera goni naravna moč.

Ustna izročila o mestu Trstu.

Načrtal J. dr. Loser, prevel A. V.

(Dalje).

2. *Reka Staribreg* (ali "*Monte spaccato*"). Neko izočilo, klasičnim pisateljem sicer neznano, ali vendar poznano od naših kronistov in še živoče sem ter tja med ljudstvom, pripoveduje, da je v starih časih iz Staregabrega izvirala reka, katera je pa žugala poplaviti vrdeljsko dolino, tako da so ji morali s *železnimi durmi* izvor zapreti.

In res, pri globokem kopanju v tej dolini so našli bele in pepelnate kamenčke, kateri niso lastni naravnemu zemeljskemu slogu vrdeljske doline, ampak taki, kakoršne bi res mogla z seboj privaliti voda pride-roča iz pod Krasa. Tudi izroročilo o nekej

zaloki (velik vodnjak, laško: bacino) katero so baje v starih časih napravili za „naumachie“ (pri Rimljanih: kraj za morske bitve) na prostorn, kjer je sedaj pivovarna pri „Boschetti“, bilo bi v zvezi z ono reko; da si naprava tako drage zaloke s sladko vodo za oni namen poleg morja ne bi moglo biti drugzega, nego čudna igrača.

Kaj hočemo reči tedaj o omenjeni reki?

Naravin slog Krasa ima v tako imenovanih dolinicalh veliko žrelov in razpoklin, in voda more le takrat čez, če se je v notranjosti luknjastega in votlega hriba do dovoljne visokosti vzdignola. Naš kras je v svoji notranjosti gotovo prepreden s tekočimi vodami in voda v trebanjski (Trebče) jami nij edina niti Trstu najbližja. Prav lahko je toraj mogoče, ko je voda v kraskih jamah vsled velikega deževja dovolj visoko narastla, da je iz kake luknje Staregabrega razvodenela, ter se valila v verdelsko dolino. To se ve, da tak velik potok, rastoč o hudem deževju, moral je biti sila škodljiv, ker je poplavlil rodovitna polja. Lahko je, bila tedaj taka voda mogoča in verjetno je da so morali takemu nepoklicanemu gostu vrata zapreti.

„Železne duri“ se pa ne smejo razumeti po besedi, ker se more prav dosledno misliti, da take duri pomenjajo močno, trdno zidovje, po katerem se je s časom nabrala zemlja, pričela se je mala vegetacija, in ta zadostuje, da od onega žrela nij več nobenega sledu.

II. Izročila o prvi zgodovini mesta.

1. *Ustanovitev Trsta po nekem Noetovem prunuku.* Prve gotove vesti v Trstu ne segajo nad let sto pred Kristom; lepa, častna starost vsekako. Ali, naši kronisti niso bili s tem zadovoljni. Oni so vedeli izmisliti ali ohraniti neko izročilo, po katerem bi bilo mesto Trst ustanovljeno nad 2000 let prej in sicer po nekem Noetovem prunuku. To izročilo, po katerem bi Trst enako star z Babilonijo in stareji od vsakega drugzega evropskega mesta, gotovo je brez vzake podlage, ali nij brez po mena.

V času dolgih in krutih bojev, ki so jih Tržačani proti Benečanom bili za svoj obstoj v 13. in 14. veku in nadalja jočih bojih še po prostovoljenem pristopu k Avstriji l. 1382, iskali so Tržačani vsake vrste razlogov, da dokažejo imenitnost svojega mesta, ne le, da Trst ne sme in ne more se podvreči Benedkam, ampak tudi, da je Trst imrnitnejši od Benetek.

2. *Prvotni kraj mesta Trsta.* Jako učen Tržacan 16. stoletja, velik ljubitelj svojega mesta, škof Andrej Rapić (Rapič) navaja v svoji latinski poeziji „Histria“ izročilo, da je nekdašnje mesto Trst stalo na hribu sv. Sacerba (S. Servolo) nad Dolino. Nasproti temu je pa dovolj dokazano, da je Trst že v prvi zariji svoje zgodovine stal tam, kjer je zdaj višje staro mesto. Rapičovo izročilo, kateremu že sam nij dal velike važnosti, nanaša se najbrže na neko drugo staro

mesto na omenjenem hribu, koje je baje zginolo že pred 2000 leti, in kakor naš Kandler meni, biti je moralo mesto Celtiško (?) Toda tudi o tem primanjkuje nam vsake podlage. — Starin od predkristovih časov ni pri sv. Sacerbu prav nič; tudi nij drugih izročil niti legend, ki bi se na to nanašale. Enako je tudi tamošnje naravno zemeljno površje neugodno za najmanjše mesti e, še manj je pa lega pripravna kakemu trgovinskemu ali obrtniskemu podjetju.

3. *Ljubljana, od Tržačanov ustanovljena.* Po ne. i legendi, katero so baje naši 1514 l. bivšem samostanu sv. Mučenikov (ss. Martiri) v Trstu, ustanovili so mesto Ljubljano Tržačani, in sicer tako le: Ko so Rimljanl si prisvojili Benedke, zvedeli so baje za neko istražo neodvisno mesto po imenu „Monte Muliano“ (tako se je namreč po omenjeni kroniki takrat imenovalo mesto Terst). — Precej pošljejo Rimljani v „Monte Muliano“ svoje poslanike terjat danje (tribut). Prebivalci so se neki zbrali v posvetovanje in so poslanikom dali ta le ponosen odgovor: „Monte Muliano“ je veliko stareji od Rima, tedaj nij pristojno, niti pošteno, da se oče poniža pred sinom in da postane njemu podložen. Tukaj se niso še nikoli plačevale danje niti mogočnim Trojancem, še manj ga hočemo plačevati Rimljanom. — Osupli se vrnejo poslaniki v Rim in kmalu potem je rimski senat prebivalcem „Monte Muliano“ napovedal vojno. Ti oborožijo 15,000 mož, grede proti Sestiani blizu Timava in tam iz nekega gozda planivši natolčejo in premagajo rimsko vojsko ter priplenijo mnogo blaga in ujetnikov. — Strmeč nad odlično hrabrostjo tako malega mesta pošlje rimski senat zoper nje močnejšo vojsko. Prebivalci „Monte Muliano“, uvidevši nemožnost daljšega upiranja, in ne hoteči pod tujo vlado živeti, pobrali so svoje blago, kobikor jim je v naglici bilo mogoče, pobegli so in pribežali na sedanje Kranjsko in tam ustanovili mesto Ljubljano.

V tem času se je rimska vojska z veliko opaznostjo približala k „Monte Muliano“, čudeč se, da so vsa vrata odprta. Po dolgem oprezovanji se je neki rimski vitez predrznil vstopiti pod mestno zidovje in tam na dvoboj zvati vse prebivalce. Ko pa ne dobi odgovora, stopi skoz odprta vrata v mesto, in ko najde vse prazno in ne žive duše v njem, spleza na zidovje ter pozove svojo vojsko, naj vstopi. — To zvedevši rimski senat, ukaže nazaj poklicati modre ubegle obečajoč jim mnogo svobodnosti in prednosti. In res, nekateri sprejemši pogodbo, vrnilo so se; drugi so pa rajši ostali v Ljubljani.

Ta legenda kaže na prvo pobitje Rimljanov pri Timavu po Istranih, kakor nam poroča Livij; vidna je pa tudi sorodnost prebivalcev stare Emone (Ljubljane) z starimi Tržačani.

(Dalje prihodnjič).

Dopisi.

V Livnu, 8. februarja.

V Livnu so se te dni znamenite reči godile. — 6. januarja so tukajšnji saptirji, to so bosanski žandarmi, v našo avstrijsko žendarmerijo slovesno stopili. — Ob 10 uri zjutraj so se postavili pred kajmakamijo (magistrat) došlo je tudi polu kompanije naših vojakov se zastavo in godbo. — Pričujoči so bili stotnik Stojan, ko plackomandar, kajmakam in več drugih mestnih starešin. — Saptirjev je bilo okoli 30 naše vere in 4 mohamedanci. — Po krepkem nagovoru g. Stojana, kateri je končal s trikratnim „živio“ na Franjo Josipa, so saptirji ponavljali navadno našo vojno prisego, katera jim je bila prebrana, po tem pa še mohamedanci, ter so se pri-alahu zavezali, da bodo zvesto spolnovali i vršili avstrijsko vstavo, godba je začela cesarsko pesem, potem pa so vsi z godbo odmarširali.

Naša domača godba je napravila 26. januarja glediščno igro v dvorani, kder ona biva, to je tik velikih vrat, ko se pride v grad, ali sedaj imenovano staro mesto, v katerem tudi jaz bivam; polovica prostorne sobe je bila pripravljena za oder, z rjuhami obvešena, druga pa je bila za občinstvo. — Predstavljala se je, „Farovška kuharica“ potem „rekrut narednikov ordonanc“, „trije kapucini“ in „plastične podobe“.

Igralci so bili vsi na svojem mestu, posebno pa za oder vstvarjenega se je skazal korporal Hohenberger. Le tega ne morem prezirati, da so našega domačega polka igralci, ki vedo, na čigavi zemlji smo, da so Slovani tukaj igrali; kaj pravite v katerem jeziku? — „v laškem“ — kar je že pred igro korporal Hoheberger naznanil s temi besedami: „Die Komödie die wir heute gemacht haben, wird italienisch ausfallen“. Čuje se, da pustni dan zopet igro napravijo in to v nemškem in slovenskem jeziku, bomo videli. — 6. t. m. je došlo povelje, da se ne bo delale; vse mora biti doma pripravljeno, tudi straže so se 5¹ zvečer promenile; zakaj tako postopanje? šepetalò se je mej vojaki in ljudstvom; nihče ni vedel odgovora. O 2. uri popoldne pride artilerija k mošnji Grivica v kastel, napravi in zabrne tope na vse strani mesta ter pripravljena se ozira okoli — tudi 3. i 4. kompanija našega polka ste odmarširale v dno mesta in zasedle ječo in prostor okoli ječe, v kateri je bil znani glavorezec Aga Čizmič že nad 5 mesecev zaprt. — Pred naglo sodbó se je imel zagovarjati zarad roparstva in umora — kar zadeva puntarijo se je je prezrlo.

Vzročil je 32 umorov, dokazanih mu jih je bilo le 28, in več roparstev, posebno volov i druge živine je dosti poropal, ali vse je tajil — da ni istina, da je nedolžen, trdil je, da on ne prizna kmetov in drugih prostih ljudi za priče, ampak le trgovce — naj si bodo katoliki, srbi ali muhamedanci.

Nič mu ni pomagalo, vojaki so naredili spalir in ga tirali; 3. kompanija je šla pred njim, 4. za njim na prosto polje blizu

mesta; ker je bilo blato veliko ostali so mu turški čismi v njem i tako je moral bos koračiti na odločno mesto. Konjina pa je odpojevala ljstvo ktero se je kopičilo okoli.

Prišedši na odločni kraj, obkolijo za od vseh strani, stal je v četvorici (Quarrè); stotnik Berg mu zapove, naj se proti njemu obrne, in naj mu ključar oči zaveže, ali on ni hotel tega storiti, ker mu njegov zakon zapoveduje proti vzhodu gledati.

Vedno je še trdil svojo nedolžnost, da on umre, ker bog hoče, ali ne kriv, prosil je še, naj mu da 3 dni odloga da telegrafira cesarju, da so mu še dvorna vrata odprta; ko mu ni bilo dovoljeno, je prosil za en dan, potem za 3 ure, polu ure, da še vidi svojo ženo in deca, ni se mu dovolilo. Ker se ni hotel proti poveljniku obrniti, zaveže mu ključar oči ter ga zasuje tako naglo krog in krog, da ni vedel, kam je obrnen. Zdaj stopijo 4 vojaki prednj na 3 korake in na dano znamenje ustrle, da je stegnen znak padel; razbito je bilo čelo i prsa — ali še je oči zabračal iz ustni mihal, drugi štirji pristopijo, sprožijo, pa desno roka je še od komolca kvišku molela — morala sta še dva ustreliti in na zadnje še eden, da je poginol. — Tega dne ne pozabijo bošnjaki, zlasti kristjani, še celo nekateri turki; kajti od vseh se je slisalo — . . . ti tvojo dušo — sad si mušketa — ne bodeš više gospodaril. — Minolo pa je vse v miru, le žalostni so turki skupaj po 2 i 2 sedeli pred svojimi kučami.

Na meji tržaške okolice, 12. februarja.

Na novo prerrojena ali prav za prav, na novo ustanovljena nabrežinska čitalnica je napravila 9. t. m. jako sijajno „besedo“ in društveno zabavo; zbralo se je od blizu in daleč obilo rodoljubov; če tudi se je vgnezdila neka mrzloto mej nekatere proti novemu društvu. Nabrežinski pevci so pod vodstvom g. Tanceta spored dobro izvrševali in „Ilirija oživljena“ je pričela spored s krepkimi glasovi.

Deklamacija „Pevce buditelj“, ktero je deklamovala gospodičina Tancetova, naredila je lep vtisk občinstvu.

„Slavnostni govor“, ktere ga je govoril zasluženi g. Podkrajšek, bil je prav na mestu. Živo je slikal Vodnika, kateri je otrebil mah zarasle uže pozabljene „Ilirije“, občinstvo je pozorno poslušalo mične besede.

Slava Ti, govornik, slovenskega naroda rane si ohladil z mazilom krepkih besedij. „Morje Adrijansko“, ki se je moralo ponavljati, izvršil je nabrežinski zbor dostojno.

O Vodnikovem življenji i delovanji nam je povedal g. Boneti mnogo, kako more duhoven in menih veliko narodu koristili, slikal ga je v živih barvah, primerjajoč mučne dneve z neumornim delovanjem v dobi, ko je še tmina pokrivala z črnim plaščem zatirani in skoro ugonobljeni narod slovenski. Ko so pevci zapeli „Oj Banovci“, deklamoval je g. Podkrajšek „Graničarja“ tako čut-

ljivo, da je solze na obraze izvabil, in ko je zadnje besede izgovoril, čul se je od njeznega spola glas: *ah!* Take deklamacije segajo globoko v srce in naša mladina bi se morala posebno o tem vaditi; kdor je dober deklamator, tudi je dober govornik, to nam je pokazal g. Podkrajšek, žel je pa tudi zaslužen pohvalo.

Spored je bil izvršen, domača zabava se je kaj zanimivo pričela. „Stara garda“ se oglasi z Lastovko, Hajdrihovo, gromoviti plosk nij pojenjal, dokler jo niso ponovili. „Hrcegovska“ g. Cegnarjeve besede, oglašil g. Hajdrih, ktera se le v tržaški okolici sliši, donela je veličastno po dvorana, da je vse mirno poslušalo, lepo melodijo je skoro nepotrebno omenjati in ko zadnji akord utihne, zaorilo je: živijo!

Prvo napitnico je napravil g. Podkrajšek narodni duhovščič, govornik je jako duhovito govoril, in uplel vse človeško življenje v govor, v narodnem obziru so oni ohranili nam to, da smo danes čil narod in krepki boritelji za njegov obstanek. Govoril je iz srca, in besede so tudi v sreih globok vtisk naredile in reči moramo, da je bil to naj boljši govor, kar smo jih čuli. G. kaplan Valentinčič iz Devina se zahvali za napitnico, povdarja stanje duhovnika mej narodom, preide potem na druge narodne delalce teškega bremena in poštenega postopanja, spomnil se je obče spoštovanega moža, dike tržaške okolice in vse Slovenije, drž. poslanca g. Nabergoja. Grmelo mu je iz radostnih prs: Živio.

G. Nabergoj se zahvali za napitnico, pojasne jako važno dobo, kaže na trnovo pot, po kateri se premika borec in nazdravi narodu, kar je občinstvo burno pritrdilo s živio klici.

G. Dolinar povzame besedo, spominja se narodnih delalcev, v prvi vrsti onih, katerim je izročena slovenska mladina. Povdarja, da se mej poštenimi narodnimi učitelji nahajajo tudi renegatje izdajice, kateri zavirajo se svojim izdajstvom narodu odgojo in to posebno v postojnskem okraji, nazdravi krepkim glasom reprezentantom narodnega slovenskega učiteljstva, ki so počastili besedo in pripomogli, da je krasno izpala. Živeli, odmevalo je brez nahanja.

Nabrežinsko besedo so počastili tudi odlični uradniki železnice se svojim šefom, katerim je nazdravil g. učitelj Hrovatin jako mično kar je od občinstva z ogromnimi živio-klici sprejeto bilo. Predpustni čas brez plesa je stvar pomanjkljiva, to so posebno čutile njezne gospé, pa g. Tence je dobro poznal, s čem krono zabavi postavi, obiral je z urno roko strune na glasovirji in glej, v tretjič se je zabava radostim srcem poveksala, vse je bilo vlecelo, vse židane volje v lepem redu.

V Škofji Loki, 17. februarja.

Naše mestice ima te dni važen posel, volitev v občinski zastop; kedo bode prihodnji župan, tega ne vemo še. Zdaj pa nekoliko o dopisu v „S. Narodu“ od 9. t. m.

iz Škofje Loke: Iz dopisa gleda nek gospod, ki bi rad vsem ustregel, g. Kravsu in narodu, to da dvema gospodoma služiti ni mogoče. Dopis je jako poln nemčurskega kadila, zraven pa navaja po receptu, ktere ga le dopisnik pozna, kako bi župan moral mesto ozalšati. Kde denar vzeti za to? g. županu priporočamo, naj gre poprašat dopisnika, saj ga vsak lahko ugane, morda misli dopisnik o zakladu v Starem gradu, ali naj bi župan šel na sveti večer v Gorajte na križni pot v „ris“ stat, da mu peklenšček denar prinese? morda leži zaklad v Šetinovi kapelici za polepšanje mesta, to mora posebno vedeti dopisnik ljubljanskega buteljna, ki je žaltovo svoje masla na solnce nesel.

Da bi ptujci imeli prost vhod v čitalnico, to je zopet čudna misel, ktera se ne sme in se tudi ne izvrši nikdar. V narodnem društvu naj bo narodni jezik in ne ptuja sodrga; kedor hoče, da sme zahajati vsak v društvo, naj si vsnuje kozmopolitično kazino, v katero lahko tudi Kafri iz Afrike hodijo. Naše mesto ima dve društvi, kateri naj vsako na svojem polji delata: Čitalnica naj bo šola omike in olike, požarna straža pa naj bode usmiljeni samoritan, ki pomaga prijatelju in nasprotniku, človečanstvo je glavna naloga tacemu društvu.

Dopisun v „butlja“ je mislil, Bog vedi, kako čast je storil, da je pokadil nekoliko čitalnici se svojo smolo, ali, če hočemo biti odkritosrčni, moramo reči da je nečast društvu, ko ga nasprotnik hvali. Čitalnica je zdaj v novih prostorih v spoštovani hiši, v središču mesta, upamo, da bode tudi ložej stregla svojemu namenu.

Pisana Loka se ne more polepšati po mislih omenjenega dopisnika, nema dovolj dohodkov, toraj se treba ozirati le na posebne okoliščine. Vsak želi polepšanja in vsak meščan je ponosen na to, da pa bo Loka slovela, zadoščnje za zdaj uže to, da se varuje narodna čast, tako pride omika in iz omike blagostanje in vse drugo. Pisana Loka, opazoval to bodem še dalje z „Kranceljna“ Ljutica.

V Zgoniku na Krasu, 17. februarja.

Bralno naše društvo je priredilo lepo „besedo“ včeraj, spored je bil raznovrsten in pri vsem nenavadno slabem vremenu je bila vdeležba od blizu in daleč ogromna. Godba s Krasa je bila všeč vsem, vzlasti zato, ker je igrala same slovanske.

Okusni oder, kateri je napravilo društvo, rabi jako dobro. Zagrinjalo se dvigne in g. predsednik, repenski župan Milič, pozdravi krepkim govorom občinstvo zahvaljevaje se daljnim gostom z Nabrežine in Trsta ter nazdravi presv. cesarju, kar je našlo gromovit odmev; godba je zaigrala carsko himno, ktero je domači zbor pel, nastopil je prvič, in skazal se prav dobro. „Zgubljeni sin“, sta deklamovala gg. I. Gruden in I. Milič, prvi je bil malo pretih, vendar je opravil dobro. Nabrežinski čveterospev pa je „Pri zibeljki“ pel lepo

ubrano teško pesem lahko in gladko, morala se je ponavljati. Deklamacija „Mojemu narodu“ je deklamovala R. Grudnova mlada deklica. „V Boj“ je zbor zopet s pohvalo pel in potem je bila igra „Župan“. Če prav na prostih kmetih, vendar je bilo vse bolj vrejeno, nego v marsikateri tržnji čitalnici. G. učitelj Tomšič, ko župan, imel je glavno rolo, znal je po navadi sitnega starca vedno kaj v roke vzeti. Ančka. M. Grudnova, bila je brhka deklica, znala je svojega sitnega očeta dražiti. I. Milič „kalmo“, Anže ženin, vedel se je ko pravi fant od fare. I. Milič, repenski župan, ko sin Mihec, bil je spreten in dostojen, igral je prav dobro. I. Gruden M. Vrh, stari potrebnik, bil je na svojem mestu in ko borni starec v svoji roli izvrsten. Po igri so Nabrežinci še eno zapeli in potem je bil ples, jako prijazen in zabava po domače. Zgoniško bralno društvo sme ponosno biti na to „besedo“, igralci so vsi prvič nastopili, sami domačini. Največ hvale gre g. Urišarju, da je vse to tako dobro vredil.

Brencelj.

Kritični politični pregled.

Imamo novo, ali prav za prav ponovljeno ministerstvo, ker je mej ministri le grof Taaffe nov; Auersperg in Unger sta odstopila, vsi drugi pa so ostali, če tudi so že tako hrepeneli otresti se ministerskega bremena, katero je — če smemo verovati ministrom samim — tako neznosno težko. Najprej je bil poklican grof Taaffe, da se stavi novo ministerstvo izmed mož državnega zbora.

Ker se mu to nij posručilo, prevzel je minister Stremayer to nalogo ter jo srečno izvršil, če na srečo avstrijskih narodov, tega si ne upamo trditi. Zdi se nam, da bo to ministerstvo de začasno, i da se po novih volitvah v državni zbor prerodi. Težnja starih ministrov je znana, tudi grof Taaffe nij nov mož, bil je že minister ter je takrat skušal zadovoljiti sve narode v Avstriji, toda drugi vplivi so ga pri teh poskusnihah podrli, da je moral odstopiti. Nadejamo se, da nij promenil starih hvalevrednih načel i da mu bode zdaj sreča milejša, nego mu je bila poprej. Z načeli starih ministrov se tedaj ne bode mogel vjemati; zmore li on, ali njegovi tovariši, o tem bomo kmalu slišali; vsekako pa bo duša ministerstvu, ker ima mnogo sposobnosti i najvažnije mesto, notranje zadeve.

Črnogorci so vendar dobili tiste okraje, kateru jim je priznala berlinska pogodba; minoli tedeo so posedli Spuž, Žabljak i Podgorico z pritičnim ozemljem vred. V Cetinji je bilo zaradi tega veliko navdušenje. Hrabri gorski narod se je s tem okrepil, čaka ga lepša bodočnost, katero mu iz sreče želimo.

Tudi Rusi so mirovno pogodbo s Turčijo sklenoli in že zapuša njih vojska bol-

garko zemljo, kateri je prinesla svobode svetlo luč. Da Bolgarom ta luč ne ugasne, zato so Rusi skrbeli, ker so tam vredili dobro narodno vojsko, ki bo lahko varovala narodne pravice, ter uvedli dobro politično upravo, ki bo čuvala notranji red i pospeševala blagostanje.

Na Ruskem je konec kuge, o kateri so Rusom sovražni časniki toliko trobentali i pri tej priliki napadali i grdili ruski narod i rusko vlado. Iz Rusije se tedaj nij treba bati kuge; nadejamo se, da je tudi iz turških dežel ne bode, ker še celo dokazano nij, da je kuga tam; časnikarji so naredili vola iz komarja, pa nijso pomislili, da so s tem svet plašili in mnogim dosti škodovali.

Angleži so menda končali vojno v Afganistanu, slave si nijso pridobili, denarja pa so dosti potrosili, da so divje rodove podkupovali i dražili zoper Avfgane; v južni Afriki, kder so napadli rod Zulu, pa so bili dobro tepeni, cel oddelek so jim posekali Afrikanci in živež in orožje vzeli.

Papež je oznanil sveto leto, kakor je že stara navada v obletnici papeževe volitve.

Domače stvari.

Slovanska čitalnica v Trstu je letos precej oživela, napravila je mnogo predpustnih veselic, minolo soboto pa sijajen ples, da so celo lokalni listi o tem pisali.

Sedanji odbor je porok za dober vseh Čitalnic.

Obžalovati je le to, da je premalo Slovanov vpisanih v čitalnico, mej tem pa jih je veliko v laškem telu vadnem društvu.

Nekateri naši ljudje so res čudni, ko zabredó po naključbi mej Slovence, svoje rojake, precej vpíjó: Živio! ko so pa mej Lahá, bujše od njih grde naš narod, menda se hočejo s tem Lahom prikupiti, pa ne mislijo, da so Lahom le sredstvo za svoje namene, i družega nič.

Municipalna garda, to je tista nepotrebna straža, katero vidimo vedno sem ter tja postopati; recimo pa, da bi res potrebna bila, moralo bi se na to gledati, da zna malo več od samo izveličavne laščine. Na trgu, kjer seno prodajajo in vagajo, je neko človeče te slavne garde Bog vedi od kod tam iz Italije benedete tako suroo, da smo bili uže večkrat opomnjeni, naj v prashamo sl. magistrat: Ker prodajalci sena tudi davek od vage plačajo, zakaj se ne postavi na stražo pri senu tak gardist, ki tudi slovenski zna, da ne bo tako surovo po laški zmirjal ubogih voznikov, ki so daleč iz Kranjske pripeljali seno na prodaj. Taki surovi stražniki so sramota Trstu in municipiju, ne pa častni gardisti.

Naj sl. magistrat rajši v svojo službo jemlje domačine in naj ne pobira vse laške sodrge, ki v cokljah in brez cokelj poplavlja naše mesto.

Mislimo, da je čas, da tudi na magistrata nekoliko pop'ha sapica, da odnese nekatere smeti.

Članek „Slovenski trgovci pozor“ v zadnji številki je zbudil mnogo hrupa mej onimi, ktere smo po prstih krenoli. Kakor smo izvedeli napadali in sumili so enega ali drugega naših narodnjakov, to da motili so se izraelci in drugi neznačajniki, mi bomo vedno ostro grajali linavstvo nekterih lahonskih mešetarjev in naše trgovce opozarjali, naj trgujejo le s posredstvom domačinov, ne pa nehvaležnikov, ki z slovenskimi novci svoje trebuhe pasejo in se šopirijo, pri tem pa nas pitajo z „ščavi“ in bog vedi, s čim še. Slovenski trgovci, držite se strogo in imejte pred očmi narod, vi lahko mnogo koristite s tem, da delate izgledno, da kaznujete nehvaležne zabavljivce našega naroda s tem, da se ne spuščate z lahoni v trgovini v nobeno pogodbo. Videli boste, da jim kmalu greben upade.

Marko Bašič, urednik lahonskega lista „L'Indipendente“ bil je v zapor potegnen; Bašič je pravo laško ime, dragi bralec. Rudeča lahonska sodrga ima največ prirastka iz slovanskih izmečkov, pravih Italijanov ne nahajaš v takej družbi mnogo njih imen se končava največ na ič. Poturica za devet Turčinov, to je stara prislovica, velja tudi o naših slovanskih gnjilih izmečkih v službi židovskih srebrnikov. Trebalo bi v Trstu počistiti lahonsko gnjezdo in take izmečke čez mejo odstraniti.

Listnica uredništva.

Pisaču brezimnega pisma: Brezimna pisma pišejo strahopetci; ako imate kaj poštenja, oglasiti se pri uredniku; sicer pa ni vredna vaša pisava, da bi se kedo brigal za Vas.

Štev. 990.

Razpis

vincarske službe na Slapu.

Na deželni vino in sadjerejski šoli na Slapu pri Vipavi je za oddati služba vincarja z letno plačo 300 gld., z brezplačnim stanovanjem, in z obestransko odpovedjo na 1/2 leta.

Vincar ima po navodu učiteljev učenec delo kazati ter jih v praktičnih poskusnihah napeljevati.

Razun zmožnosti slovenskega jezika v govoru in pisanji je za to službo treba dokazati dovršeno ljudsko šolo in praktično skusenost v vino — in sadjereji.

Prošnjiki naj v svojih lastnoročno pisanih prošnjah povedo svojo starost z dostavkom, ali so oženjeni in koliko družine imajo, ter naj s potrebnimi spričali obložene prošnje pošljejo

do 2 marea 1. 1879.

deželnemu odboru kranjskemu.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani dne 8. februarja 1. 1879.

Kaltenegger.